

דעת
אתר לימודי יהדות ורוח
www.daat.ac.il

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יחסין

טענת מקח טעות על ספות ישיבה שנקרע בהן העור הסינטטי
לאחר יותר משנה מקנייתן

תיק ממונות מס' 89-סז

(מהד' כד כסלו)

נושא הדיון

א' קנה מב' ספות ישיבה. ב' הוא סוכן של יצרן הספות שאת חומרי הגלם רוכש היצרן אצל יבואנים מחו"ל. לאחר כשנה ורבע מאז שרכש את הספות, נוצרו קרעים ב"עור התעשייתי" (עור סינטטי) העוטף את הספות. א' פנה לב' בבקשה להחליף את העור הסינטטי משום שהתברר שאינו מחזיק מעמד יותר משנה ורבע, וב' משיב שבזמן הקניה היה העור הסינטטי שלם, והקרעים נגרמו כתוצאה משימוש של הקונה כזה או אחר, ואין זה טעות במקח, משום שזה טבעו של העור הסינטטי שעשוי להקרע ולהיבלות, אמנם אילו היה הדבר קורה בתוך שנה מהקניה היה מקבל אחריות מהיצרן, ואז היה מקבל את הספות בחזרה ומעבירן ליצרן לתיקון - למרות שלא דבר על כך עם הקונה לפני הקניה, ולא התחייב לו על כך - אך לאחר שנה אין לו עוד אחריות. המוכר מסביר שבדרך כלל תקופת האחריות חופפת את זמן הבלאי של המוצר, ואם האחריות היא לשנה זה משום שאחרי שנה עלול המוצר להיבלות, כפי שאכן קרה במקרה זה.

פסק דין

התביעה נדחית.

(-) שלמה זאב קרליבך

(-) מרדכי אייכלר

(-) אברהם דוב לוי, אב"ד

המקורות לתשובה

בתוס' ז"ק קי' ז ד"ה דאדעתא: וא"ת אדם שקנה מחזירו שום דבר ונתקלקל יצטל המקח דאדעתא דהכי לא קנה. וי"ל דהתם לאו צלוקח לחודיה תליא מילתא אלא כמו כן צדעת מוכר, ומוכר אקנה ליה אדעתא דהכי. ובתוס' כתובות מז' ז ד"ה שלא: וא"ת אי"כ כל אדם הלוקח פרה מחזירו ונטרפה או מתה אן סהדי שלא על מנת כן לקחה. וי"ל דהתם אן סהדי שבאותו ספק היה רוצה ליכנס ואפילו אם אומר לו אם תיטרף יש לך לקבל הפסד היה לוקחה וכו'. ולא דמי ללוקח חפץ ואירע בו אונס דלא אמרינן דאדעתא דהכי לא קנה ומצטל המקח, דאינו תלוי צדעת הקונה לצדו דהא איכא נמי דעת מקנה שלא היה מקנה לו לדעתו אם לא יפרש.

וכתב צנתה"מ סי' רל ס"ק א דהתוס' לא הקשו כלל צמוכר פרה ונטרפה או מתה שיהיה המקח חוזר אפילו אחר שנשתמש וחרש בהפרה, דא ודאי ליתא, דכי קנה הפרה שתחיה לעולם? וע"כ קושית התוס' לא היה רק צקנה הפרה ואח"כ מתה או נטרפה תיכף צעוד שלא היה ראוי להשתמש בה תשמיש שקנה עצורו, כגון שהיתה הפרה מחוייבת להיות ג"כ צרשות המוכר יום או יומיים אחר הקנין עפ"י תנאי שהיה ציניהם, או כיו"צ שלא היה הפרה ראויה להשתמש בה כלל, ובזה הוכרחו התוס' להחילוק שלהם דהיינו כיון שיש דעת שניהם ויש פסידא להמוכר לא אמרינן האומדנא, כמו שכתב המשנה למלך זכיה פ"ו ה"א דצלוקח פרה ונטרפה או מתה שאין מחזיר לו מאומה ודאי איכא קפידא למוכר, לא אמרינן אומדנא דודאי המוכר לא יתרנה צזה.

ועיי' שו"ת חמדת שלמה אצהע"ז סי' עב ס"ק יז ושערי ישר ש"ה פ"ח ואצן האזל סנהדרין פ"ז ה"ו ד"ה אך להצין, צביאור דצרי התוס'.

וצמחנה אפרים ה"ל שכירות סי' ד תירץ קושית התוס' דלוקח פרה ונטרפה שנולדה ריעותא צגוף קנינו, הרי זה נסתחפה שדה הלוקח ומזליה גרם, ולכך לא מצי טעין אדעתא דהכי לא לקחתי, והוכיח כן משו"ת הרא"ש כלל לד דכל היכא דנסתחפה שדהו ליכא טענה למימר אדעתא דהכי לא עשיתי כיון דמזלו גרם. וי"ל שהתוס' שהקשו ולא תירצו כהמחנה אפרים ס"ל דגם כשמזליה גרם, אם יש לו אומדנא דאדעתא דהכי לא קנה שתיטרף הבהמה צרשותו, צטל המקח, לולי זה שאין לצטל המקח מצד אומדנא של הלוקח כיון שמצד המוכר אין אומדנא לצטלו.

ובנידון דידן, גם אם קיימת אומדנא מצד הלוקח שקנה את הספות ע"מ שיחזיקו צשלמותן לאורך ימים, ואם היה יודע שיקרעו וייצלו לאחר שנה ורצע לא היה קונה, מ"מ המוכר צודאי לא נתכוין לכך, וצאופן כזה כתבו תוס' שאין המקח צטל משום אומדנא, מה גם שלפי המחנ"א עפ"י הרא"ש כיון שנקרעו צרשותו של הלוקח אינו יכול לטעון אדעתא דהכי לא לקחתי כיון שמזלו גרם.